

La sobirania andorrana

Antoni Pol i Solé

Foto: Juli Barreiro

Per poder parlar de sobirania, si ens cenyim al *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, ens cal referir-nos a la realitat del poder polític d'un estat o organisme que no és sotmès a cap altre poder. Cal, doncs, afegir a la noció de poder la del territori i evidentment la de població per poder parlar de sobirania. I començant pel darrer, la població andorrana coneguda i mencionada més antigament és la dels andosins. Polibi, historiador grec, l'any 250 abans de Jesucrist, en el seu segon llibre d'*Història* (traduït per la Fundació Bernat Metge i Antoni Ramon i Arrufat el 1930), ens recorda com Annibal "Passà el riu Ebre i sotmeté les tribus dels ilergetes, bargusis, erenosis i andosins fins als Pirineus" per tal de poder anar en contra de Roma a través dels Alps.

La primera descripció escrita del territori andorrà, en gairebé la seva forma actual, prové de l'acta de la primera consagració carolíngia de la catedral de la Seu d'Urgell, l'any 839, que ens diu "Tradimus namque ipsas parrochias de Valle Handorrensens, idest ipsas parrochia de Lauredia atque Andorra, cum Sancta Columba, sive illa Maciana atque Hordinaui vel Hencampo sive Kanillave, cum ommibus ecclesiis atque villulis vel vilacunculis earum". Vegeu Cebrià Baraut i Obiols al *Cartulari de la Vall d'Andorra. Segles IX-XIII*, editat per la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern d'Andorra el 1988.

L'aparició del terme *sobirania* lligat a Andorra apareixerà, com no podia ser altrament, a partir del *Manual digest* d'Antoni Fiter i Rossell el 1748. En diferents passatges del seu llibre s'ofereix directament o indirectament i en tot un capítol, el XII del llibre I, n'és la principal motivació.

"...son govern y amparo ab Sobirania lo tinguesen sempre de ellas ...", "Subsisteixen las Valls de Andorra per si soles, Component y Constituint, una província, o Principat apart, o particular soberania ... En ellas se Administra la Justicia tant enlo Criminal com enlo Civil, en Soberania ... Este me pareix la Entitat y Constitutiu de la neutralitat de las Valls". "Essent com es la neutralitat delas Valls de Andorra lo primer be y la major prerrogativa entre los majors ..."

El *Polítar andorrà* d'Antoni Puig (1763) reproduirà els textos del *Manual digest* en aquest sentit.

L'any 1976 es publicà *L'Estat andorrà, recull de textos legislatius i constitucionals d'Andorra*, a

càrrec de Jaume Bartumeu i Cassany, Manuel Mas i Ribó i Antoni Morell i Mora, en ocasió del segon Congrés de Cultura Catalana.

La dedicatòria del llibre diu: "En la recerca d'una identitat col·lectiva per a la projecció de la realització nacional d'un país construït pels andorrans que caminen cap a un nou futur sense oblidar la petjada del seu passat". I en la introducció, "Són diverses les motivacions que ens han portat a presentar aquest recull de textos constitucionals d'índole i de característiques diferents que tenen una importància cabdal per a la sobirania andorrana, i que constitueixen els punts claus per mitjà dels quals s'ha anat configurant la realitat nacional andorrana, única [...] Els textos que ací presentem tenen també un altre sentit: el Parlament Andorrà, en data de l'1 d'octubre de 1976, acordà de procedir a un estudi i a la posterior execució d'una reforma institucional ...cercant una desconcentració dels poders polítics a favor del poble".

El 15 de gener del 1981 es féu públic el Decret dels Delegats Permanents i Veguers sobre el procés de Reforma de les institucions, i en l'exposició de motius es diu: "L'equilibri de la reforma s'assenta sobre la conciliació de dos principis: - [...] Andorra és i roman sota la sobirania personal, exclusiva, conjunta i indivisa d'ambdós Coprínceps [...] -El reconeixement de la necessitat que Andorra té de disposar d'òrgans de govern eficaços i responsables".

Per primera vegada en la història d'Andorra el concepte de sobirania es recull en un text legal i es determina de manera personal, exclusiva, conjunta i indivisa dels coprínceps.

En la reedició del *Manual digest* feta pel Consell General, adreçada a tots els caps de casa, Josep Maria de Porcioles i Colomer va fer una introducció en què deia "El doctor Fiter dedica bàsicament la seva obra al tema de la sobirania d'Andorra. Tot el Manual Digest és una exaltació de la independència de les Valls [...] el doctor Fiter ha pogut remarcar que la sobirania d'Andorra té l'inici en la primerenca Carta fundacional que atorgà als seus habitants una ampla facultat d'autogovern, amb l'únic deure de no mudar de senyor [...]".

"El Principat, com gairebé tots els països pirinencs, adaptà un sistema polític dels anomenats 'no tancats' en què el costum té un valor prevalent, fins i tot quan el dret es codifica [...] Un dels grans mèrits del doctor Fiter és, precisament, haver recollit el costum viu d'Andorra, haver-lo recopilat i haver-ne extret l'esperit [...]". "La sobirania, assentament i coronació de solidaritats, ha constituït, en tot moment, expressió de plenitud jurídica de les comunitats nacionals. El poble, el seu suprem destinatari n'és inseparablement la causa, el motiu determinant i el fi directe [...] La independència no és un atribut més que afegim a l'ésser, sinó que n'és condició inseparable. S'és independent quan la llibertat és sencera, quan s'arriba a la plenitud [...] Andorra, de la seva independència n'ha fet una actitud permanent i l'ha afirmada entre solidaritats".

L'any 1989 apareix la publicació *La reforma de les institucions d'Andorra (1975-1981)*. Aspectes interns i internacionals de 462 pàgines, a càrrec del Dr. Nemesi Marqués i Oste, editada per Virgili / Pagés SA a Lleida, fruit de la tesi doctoral presentada el 1988 i qualificada de *cum laude* a la Universitat de Barcelona, dirigida pel Dr. Ramon Viñas i Farré i examinada pel tribunal presidit pel Dr. Josep A. Pastor i Ridruejo i integrada pels Drs. A. Borràs, R. Granell, Ll. Puig i Ferriol i P. Vilanova i Trias.

Aquest treball constitueix una aportació irrefutable i fonamental, tant en l'aspecte jurídic com en el polític, per aclarir definitivament l'aspecte de la sobirania andorrana a les acaballes del segle XX.

Com diu l'autor en la seva introducció, "Al meu entendre, la pedra de foc per a assajar cadascuna d'aquelles concepcions és llur respectiva presa de posició en el tema de la sobirania, tant en la seva vessant interior com en la seva vessant exterior. Aquest és indubtablement, el tret més rellevant en l'anàlisi dels aspectes interns i internacionals del procés de reforma viscut per Andorra a partir de l'any 1975. Posats a escatir les arrels més profundes de la qüestió, hom constata que, malgrat la significació que en els darrers temps s'ha volgut conferir a altres qüestions fonamentals que Andorra té pendents de solució en l'àmbit internacional, no obstant totes les divergències pivoten sobre la vessant interna de la seva sobirania. Dit altrament: la qüestió essencial consisteix a dilucidar si Andorra té o no té una Sobirania interna pròpia i plena".

Nemesi Marqués rebut els dubtes històricament expressats sobre la sobirania andorrana i n'argumenta i en prova jurídicament l'existència i peculiaritats en un procés històric ininterromput. La Constitució aprovada el 1993 clourà la volta de la sobirania, amb la voluntat del poble andorrà i dels Coprínceps; la primera i última frases del preàmbul declaren "El Poble Andorra, amb plena llibertat i independència, i en exercici de la seva pròpia sobirania [...] Aprova sobiranament la present Constitució."

L'obertura d'Andorra al món, la globalització, l'evolució i les noves necessitats de la població andorrana i de la seva administració pública o l'exercici de la sobirania ens obliga a vetllar alhora per la preservació de la independència i llibertats i alhora per la integració i l'establiment de noves solidaritats internacionals.

El camí fet ve de lluny i això no vol dir que s'hagi acabat. El camí continua i si s'acaba, malament. Cal estar, doncs, atents i no refiar-se quan algú el vulgui fer per nosaltres.

Assolit el reconeixement internacional ens cal ara saber aconseguir que les solidaritats establertes internacionalment funcionin eficaçment en els dos sentits i no només en un. L'Estat hauria de disposar d'un equip de persones que pensés i seguís en detall les relacions d'Andorra amb la Unió Europea, amb França, amb Espanya, amb Portugal, amb altres grans països, amb els petits països europeus, amb els Països Catalans, amb Catalunya, amb les regions pirinenques, amb els petits estats del món, amb els organismes internacionals, etc., i que destriés el gra de la palla, el que ens interessa i el que ens convé, i elaborar estratègies que permetin assolir objectius concrets o evitar inconvenients no desitjables i sobretot mantenir unes línies d'actuació coherents i contínues en el temps i els resultats.

La sobirania assolida per l'Estat andorrà necessita, avui, plantejar-se una nova etapa de més maduresa, profunditat i responsabilitat que cal exigir als que en volen conduir la seva estructura, la qual s'ha de cohesionar i interrelacionar molt més avançant-se al demà per facilitar la vida a tots els seus ciutadans. Explorar i espedregar els camins abans de fer-los és un exercici de bona sobirania. I obrir portes per compensar les que es van o s'aniran tancant, també.

L'Estat andorrà ha de madurar i només ho pot fer si els seus dirigents i els seus ciutadans maduren abans.

Antoni Pol i Solé,

arquitecte i representant de la Societat Andorrana de Ciències a la Fundació Universitat Catalana d'Estiu

Nota: Curs de formació cultural "Iniciació als Països Catalans: El sobiranisme, estat de la qüestió i perspectives".